

Procesele noastre.

Eri s'au desbătut înaintea senatului de acuză a tribunalului din Oradea-Mare 4 procese de presă ale noastre, cu un rezultat care fără indoială va face mare surprindere.

Senatul, trebuie să recunoaștem, a rămas strâns în cadrele obiectivității juridice și, dacă cu privire la un articol, sedus de asprimea ici coala a frazei, n'a putut osebi fondul și tendența curat loială și pacinică a articolului și a pus sub acuză pe autor, în celelalte trei, judecata sa a fost de o laudabilă obiectivitate, imparțială și dreaptă.

Meritul la tot cazul îi revine în măsură mare distinsului apărător Dr. Ioan Suci, cu care s'a înfățișat autorul articolelor, redactorul nostru Sever Bocu, și care a excelat și de astă-dată prin vasta sa inteligență juridică.

Vom reveni mai pe larg asupra acestor sentențe. Amintim aci numai definitivă osindă ce și-a atras-o asupra capului, fostul șef al partidului electoral Hamsist *Beles János*, care ne intentase proces pentru-că în două articole îi făcusem fotografia fidelă: calumniator în toată regula. Senatul a stat la multe momente uimit de lumea sufletească pe care i-o desvelisem: a omului ce în societatea noastră pășise odată cu pretenții de conducere. *Beles János*, cu ziua de ieri își încheie falnicul său trecut în care se și îngroapă deodată. Omul ce a săpat groapa altora, cade în ea la afunzime de unde nimic nu va mai fi în stare să-l scoată. Să nădăjduim că cu dînsul va peri și timpul acesta destructibil, acărui incarnațiune a fost dînsul și care mult rău a făcut societății noastre. Odihnească în pace!

Apărarea în procesul acesta a susținut-o avocatul Dr. Váradi Ödön din Oradea-mare, figurând Dr. Suci ca martor în acest proces.

Cât pentru procesele celelalte, autorul a fost pus sub acuză pentru articolul „*Tribuna*” publicat în primul nostru număr din acest an, și pentru articolul „*Un fibiriu nebun*” ce se referea la faimosul fibiriu din

Sân-Miclașul-mare, *Haddfy* cu numele, eliminând însă și aci senatul, criteriul mai greu: calumnia și susținând numai vătămarea de onoare.

A fost însă achitat autorul cu desăvîșire de învinuirea din articolul „*Atentatul comitatului împotriva noastră*” care, dacă chiar e vorba de energie de stil, era poate cel mai energic și rășboinic.

Rășboiul ruso-japonez.

După o luptă de aproape două săptămâni în Mandciuria, Duminecă la 4 Septembrie Japonezii au putut străbate cu mari pierderi în Liaoyang, silind pe Ruși de asemenea cu mari pierderi să se retragă spre Nord, unde avuse deja de mai înainte de cuget Kuropatkin să se refugieze, dar n'a avut atîta timp. Oștile rusești bătute cumplit la Liaoyang se adună la Iantai, unde le așteaptă nou pericol, deoarece ce în cale le stă Kuroki cu o divizie destul de tare pentru a desvolta o inverșunată rezistență până s'apropie grosul armatei japoneze sub comandamentul mareșalului Oyama și al generalilor Oku și Nodzu.

Trupele ruse, cari mascau retragerea armatei, căreia Kuropatkin numai după-ace au fost luate fortificațiile dela Vest ale orașului, i-a comandat retragerea, au avut o luptă din cale afară sângeroasă cu armata adversară ca să poată trece dincolo de riul Taitse. Trecerea armatei rusești deci a reușit, dar vom vedea dacă va reuși să pătrundă și prin rîndurite armatei lui Kuroki. De altfel veștile cu privire la lupta cu ocaziunea trecerii Rușilor peste Taitse sunt puține și mance. Din raportul generalului Saharov rees numai întâmplările dela 2 Sept. ear' Kuropatkin în raportul său de Sâmbătă spune, că Rușii s'au oprit la Iantai la sud de calea ferată; aci se află și corpul siberian de armată comandat de Stackelberg, care la retragere a fost aproape impresurat de Japonezi. D'aici, dela Ian-

tai Rușii nu se pot mișca liber nici îndărăpt, nici la stînga, nici la dreapta. Divizia lui Kuroki postată în calea ferată a reșit să împingă pe Kuropatkin, cum se vestește, stăpînit pe calea ferată pe care a nișit.

Între astfel de auspicii nespuse favorabile pentru Ruși se va da în luptă la Iantai o nouă luptă desperată, care în întrecere masacrul dela Liouyang, căci orașul acesta luat de Japonezi, în forță armată japoneză grăbește cu mîncarea dincolo de riul Taitse, pentru a trece în coteala finală cu năvălitorii ruși.

Lăsăm să urmeze aci telegramme importante.

Tokio, 4 Sept. (Reuter) Duminecă la 9 ore Japonezii au cucerit Liaoyangul.

Tokio, 4 Sept. (d. a. 1 oră) Mareșalul Oyama telegrafează cu data azi: *Nainte de amiază, toată noaptea înainte de amiază a fost luptă continuă care Liaoyangul a căzut.* Pierderile par a fi mari.

Asupra celor ce se întîmplă de pe riul Taitse n'am primit nici un știri.

(Reuter) fără dat. Mareșalul Oyama peșează următoarele: Rușii au aprins și bătă magazinele din apropierea gării yanguului. Generalul Kuroki a lăsat în nago trupe pentru apărarea aripei drepte cu o detură forte spre vest voește să liniu ferată și să incongiure pe Kuroki.

Paris, 4 Sept. Azi deja și ziarele sofice constată, că Kuropatkin a suferit ireparabilă derută, ear armata lui a pierdut capacitatea de a rezista mai mult. Trecerea primei armate japoneze peste riul Taitse a decis asupra pozițiilor principale rusești. Kuroki a îndeplinit în adevăr o muncă sală și de bravură, când s'a pus Rușii în cale. Kuroki a lăsat pe Kuropatkin să se retragă peste Taitse, însă la Iantai l'a oprit. Corpul de armată Orlova făcut încercare să forțeze trecerea prin rîndurile pe care lui Kuroki a primit prin Amping nouă de întărire.

Londra, 4 Sept. Din Petersburg se vestește că conform unor știri recente răspândite

DOI PVESTITORI.

Tipografia „Minerva” a tipărit în acest an „Povestirile” și „Șoimii” dlui M. Sadoveanu, ear' o firmă din Ploiești, care încearcă de-o bucată de vreme și editura, alegîndu-și une-ori mai bine, alte ori mai rău cărțile, a pus în mîna publicului un nou volum al dlui Vasile Pop: „De dragul celor mici.” Cărțile dlui Sadoveanu au fost bine primite și fără todoială că pe dl Vasile Pop lumea noastră cetitoare îl va înțelege și-l va răsplăti prin înțelegerea ei mișcată.

D. Sadoveanu are o rodnicie vrednică de talentul său; după cărțile pe care abia le-a dat la lumină, el se va înfățișa, în scurt timp, printr'un volum de schițe din viața de rășboiu a țărânului român în 1877, și părți din această lucrare au și apărut aici și în revista „Luceafarul” din Pesta. Tinerul scriitor și-a făcut despre cariera sa o idee care nu samănă, din fericire, cu a înaintașilor, săi; i-se pare, cu dreptate, că ori-cine, are puteri trebuie să le cheltuiască, și să le cheltuiască bine, adecă în așa fel încât să atingă cât mai deplin idealele sale de frumșețe și să folosească pe cât se poate mai mult oamenilor între cari trăiește, conaționalilor și contemporanilor săi, — alții venind numai în planul al doilea. El poate închipui lucruri pe care, când le povestește el, le crezi adevărate și le judeci mai frumoase de cât lucrurile adevărate pe care le ai zilnic sup ochi: de ce și-ar înfrîna darul numai pentru-ca din partea unor oameni pretențioși să i-se aducă lauda că i-se destăinuiește rar, deci zic ei, în-

tr'un chip mai impunător, mai vrednic mai desvârșit?

Nici dl Vasile Pop nu e un lustritor fără odihnă al lucrurilor ce dela sine apar lustruite; școala producției chinuite, tulburate de auto-critica exagerată, care trece prin nălucirea că s'a îndeplinit în chip tainic o operă desvârșită și veșnică, pentru-ca la urmă să se ajungă la vîdita neputință de a scrie, — această școală nu e a sa. Fără a ținea în samă răceala cu care cei mei mulți au întîmpinat începuturile sale, și învingînd, după cât știm, grele împrejurări dl Vasile Pop n'a conținut până astăzi manifestarea sa literară, și acum, când el e chemat să-și ia locul ce i-se cuvine în literatura tinerilor, scrisul i-se va face, de sigur, încă mai bogat, nevoia de a se împărtași altora în ce gîndește mai și spune mai frumos va fi mai puternic.

În acești doi povestitori mai ales — și, pe lângă dînsii, în N. N. Beldiceanu, dacă va ști să se mărginească în subiectele ce se potrivesc cu sufletul său, și nu va fi ispitit de nota sentimentală, în I. Ciocărlan, în C. Sandu, în Cercel, în N. Macedoneanu (Bașaria), dacă nu se va înstrăina, prin ocupațiile sale nouă, de literatura românească, — generația care se recunoaște, se unește, se îmbărbătează și luptă împreună astăzi, iar mîna va fi stăpîna pe viața neamului nostru, și-a găsit nuvelistii și romancierii cei noi.

Ori cine vede că această generație are un caracter deosebit, de care nu se poate despărți, pe care nu-l poate preface și în numele căruia va învinge. Cei-ce s'au strecurat dela 1880—90 încoace s'au putut mulțami cu imitații, cu contrafaceri, cu variante; acestoralalți li trebuie ceva

în adevăr nou în toate. Povestitorii de azi vorbit dau împreună, cu toată lămurirea și terea trebuinciosă această notă nouă.

Generația de astăzi are privirea îndreptată asupra neamului întreg: în toată întinderea geografică, în toată alcătuirea lui socială, în desfășurarea lui istorică; pe dînsa o interesează toată România cîtă este ori-unde și ori-cum, toate stratele, toată cîtă a fost, în ori-ce vreme, din datină, ori-ce amintire, ori-ce colț umil al țării, tului multimilor ferite în graiul lor, are pe dînsa. Și luarea aminte a ei nu e recunoscută, abstractă, ci caldă, frățească, bună.

Deci, în alegerea, în gradarea pe care o face, cel dintăiu loc îl iau aceia cari au s'au păstrează mai mult firea neamului, firea sa mită și originală, care-i e cel mai puternic și la trau. Alții au avut, dăunăzi, slăbiciune întru tipurile de tineri moderni, din calea modernă, cu mintea în plete, inima în toane, lentul în moșuri ciudate, pentru paturile nenorocite s'au ticăloase care se pat ivi în rîul al orașelor mari, sup înfrurirea unei sații străine, putred de bătrâne. Nouă, ear' azi, nu ne mai trebuie băiețandrii cu nervii băiețoi cu strîmbături, băieții cu visări goale, experiența lor de lume și de viață; în lămurirea tele figuri de carton spoit, maimuțoi de mîncare. Prin literatură voim să trăim în noi o adevărată viață și o viață scumpă nouă, și știm unde se găsește ea, și știm cine o culege și puterea să ni-o înfățișeze.

Dlul Vasile Pop îi plac „cei mici”, deși mulți și, dacă te uiți bine, cei buni, cei mari

mezii s'au instăpănit pe linia ferată și au ni-

Amănunte asupra luptei dela Liaoyang.
Rapoartele asupra luptelor de până la 31 August, dau un rezumat oficial după care armatele japoneze au continuat dela 27 August lupta lor contra orașului Liao-Yang.

În dimineața zilei de 29 August, aripa dreaptă a armatei japoneze cu o parte din prima armată a generalului Kuroki, a ocupat pozițiunile la 9 mile spre sud-est de Liao-Yang, în malul stâng al râului Taitsiho.

În aceeași zi armatele japoneze au înaintat pe șoseaua dela Haiceng spre Liao-Yang și au ocupat în atingere cu aripa stângă a primei armate o pozițiune în fața liniei de apărare a armatei rusești, care se întindea dela est la vest pe o întindere de 6 mile spre sud de Liao-Yang. În ziua de 30 August s'a dat o luptă înăuntru a căreia durata toată ziua. A doua zi, ameazî, 31 August, lupta a continuat contra forțelor inimice cari păreau a fi în număr de 13 diviziuni.

„Agenția Reuter“ află din Tokio că un bombardier ar fi izbucnit la Liaoyang.

Până în seara de 1 Septembrie, s'a știut din Tokio că armata generalului Oku a aruncat aripa dreaptă și centrul armatei rusești, în linia dela sud, forțându-i de a abandona pozițiunile lor, precum și că Rușii au fost urmași.

Nu se cunoaște rezultatul acestei urmăriți, cum nici rezultatul bătăliei crâncene dela unde armata generalului Kuroki atacase armata rusească.

Prin părăsirea pozițiunilor din dreapta și din centru, aripa stângă a pozițiunii rusești amenințată, dar forțele rusești așezate la spate fiind puternice, se crede că rușii vor ști să se retragă din pozițiunea dificilă în care se află.

Maî există încă îndoeli în privința ocupării orașului Liaoyang, despre care rapoartele oficiale nu fac nici o aluzie.

Mareșalul Oyama raportează că Rușii neputând să reziste atacurilor înverșunate ale armatei japoneze s'au retras în ziua de 1 Septembrie spre Liaoyang.

Coloanele japoneze dela aripa stângă și din centru urmăresc pe inamic care în mare măsură încercă să se retragă pe malul drept al râului Taitsiho.

Tunurile ruse luate de japonezi, a fost înaintate pentru a bombarda gara dela Liaoyang.

Aripa dreaptă a armatei japoneze a atacat inamic în ziua de 1 Septembrie aproape de orașul Taitsiho, la 15 mile spre nord-est de Liaoyang.

chiar dacă au pelița smolită a danciucilor și luptă din arșițe ce să știe care din ei va câștiga sau înceară ce poate spune din inițiativa om o coardă întinsă pe un piept de lemn. Trecutul îl lasă hotărît la o parte; nu l-a lăsat luptând, nu l-a auzit plângând, n'a mers la cot cu dînsul pe aceleași drumuri grele, căzându-l și ajutându-l, și deci îl lasă la o parte și pentru alte cuvinte: dl Vasile Pop nu are, ei, ca maestrul său Caragiale, lasă să se tragă, atinge numai; strălucirea de veșmânt și așchii de sîmțuri ce s'au îngropat în aurul și purpura și nu-l ispitește. Apoi fapta — ceea-ce cunoaștea mai bine, mai de-a dreptul, mai sigur dela omăni — nu-l privește, căci nu se încălzește când ea se desfășură, mândră ca un steag, și simțurile ce s'au potolit de mult. În sfîrșit, nici un dialog dibaciu din „Cersitorii“, cu precizia de tot din schițete țigănești, cu nota gîngășă a vorbirii țeranilor înduioșați „Domnița“. Nu, — acest scriitor trage cu urechea la mișcările ascunse ale inimii, el pîndește mișcările gândurilor; el e un psiholog răbdător și simplu, — și de aceea se îndreaptă pe cel cari au simțirea mai adevărată și mai curată.

Dar nu ca să scrie, ca Prosper Mérimée, ca dl Caragiale, opere de artă îngrigit săpate într-o formă frumoasă și rece. Dl Vasile Pop e un sentimental, un adevărat sentimental timid, care se ascunde și se ascunde, și nu un sentimental parădă, totdeauna cu tirada 'n gătlee. Sentimental e însă foarte adeseori, în cealaltă manieră a sa, un humorist. Și astfel și este un hu-

Perderile japonezilor cu începere dela 29 August se ridică la aproape 10.000 oameni.

Ofensiva „pe tot frontul“.

Ofensiva Japonezilor către Liaoyang nu cadrează de fel cu cele din urmă demersuri făcute pe partea teatrului strategic dela Lan-Dia-San, de oare-ce are mai mult aerul unui act impus de împrejurări, decât ceea-ce speraseră ei.

Oprirea bruscă din marșul către Liaoyang, contrastând cu graba cu care ocupaseră la Hai-Tceng, arată lămurit că peste acest punct Japonezii n'au sperat nici o dată să treacă. Același lucru reiese și din transportul armatei lui Nodzu în regiunea Lan-Dia-Sanului și din aceea că Japonezii caută să-și așeze trupele în locul cel mai favorabil defensivel, găsit în regiunea Tan-Hoului și a Lan-Hoului. În sfîrșit a treia dovadă e că statul major japonez, chiar în urma pierderilor enormn suferite la Yupilaza și colinele Lupului, n'a existat să prevaleze asupra armatei lui Oku două divizii destinate să întărească corpul de asediu.

Această prevalare e sigură: se vede chiar din efectivele slabe expuse de Oku înaintea An-Șan-Teiungului la 26 și prin caracterul slab al ofensivei; în sfîrșit e dovedită chiar de unele ziare cari au anunțat apariția recentă a 30.000 de oameni sub Port-Arthur, veniți dela Nord.

Nu se pot acuza Japonezii însă de neprevădere și necherență, din cauza acestei detașări către sud, de oare-ce schimbarea bruscă de părere a provenit din cauza întorsăturii neprevăzute ce au luat întemplierile.

Ca să ne dăm mai bine seamă să comparăm datele și să punem față în față faptele îndeplinite.

La 25 începe ofensiva către Lan-Dia-San; în aceeași zi o depeșă a generalului Stoessel anunță că atacurile Japonezilor dela 23 și 24 contra fortului Uglovaia (Șao-Miao) au fost respinse. De aci înainte nu mai începe nici o îndoială că nesuccesul încercat pe teatrul de Sud e cauza reluării ofensivei pe teatrul de Nord și că numai rezistența de neînvin a Port-Arthurului a îndreptat activitatea japoneză către armatele ruse de operație.

Ori cât de îndemnatic și de repede s'ar fi făcut această schimbare de front, ea dovedește că a pornit dintr'o nesocotință și că e o greșală greu de reparat.

Japonezii sperau să ia Port-Arthurul printr'o lovitură de forță; odată stăpâni pe acest veghetor al mării, ar fi fost stăpâni pe toată situația așa încât ar fi putut să sfîrșească războiul neîmpiedecați de nimeni. Unindu-și armatele dela Nord cu cele dela Sud și întăriți poate și de contingente chinezești, ar fi putut înfrunta într'o campanie de toamnă armatele rusești de operațiuni;

sau cel puțin ar fi putut să poarte un război defensiv prin care i-a fi oboșit, uzat și târât la niște operațiuni încete și sterpe; urma acestui război devenind prea păgubitoare, Rușii ar fi sfîrșit prin a cere pace, iar în tratative Japonezii ar fi fost cei mai tari de oare-ce ar fi avut chezașia Port-Arthurului și a stăpînirii mării.

De aceea Japonezii au pontat pe cartea Port-Arthurului; din nenorocire pentru ei cartea n'a eșit la cea dintâiu dată; au schimbat tabla și tot n'a eșit.

Văzându-se silit să înghiță hapul asediului obligator și-au îndreptat forțele asupra armatei rusești de operațiuni.

Ei au crezut la început ca ușor vor anula-o cu luarea Port-Arthurului, dar acum, atacurile del 25 și 26 arată de ajuns considerația ce-i dau. Trebuie să privim acestea ca niște acte izolate, fără urmare hotărîtoare, sau ca premisele unei ofensive care curînd va aduce o lichidare desăvîrșită sub Liaoyang? Nu putem să răspundem la această întrebare cât timp nu suntem destul de bine lămuriți asupra situației Port-Arthurului; un atac hotărîtor din partea Japonezilor se impune însă.

Dacă vor aștepta prea mult, Rușii vor putea să-și mărească numărul luptătorilor și să lucreze după planul ce și-au format. Dacă vor lucra își vor asigura beneficiul ofensivei, care e atât de mare încât le-ar învoi să treacă peste multe inconveniențe.

Îndată ce hotărîrea de ofensivă va fi luată Japonezii, fără îndoială, o vor urma cu îndirjire și vor desfășura forțe extra-ordinare. Chestiunea se reduce acum la a ști ce efect va avea ofensiva intensivă a Japonezilor contra rezistenței numerice a Rușilor, contra rezistenței reci desfășurate de „soldații de plumb“, după cum îi numește Skobelev pe Ruși. Cu siguranță că mai bune ar fi fost condițiile pentru Japonezi dacă ar fi urmat ofensiva dela Haiceng; atunci nu s'ar fi putut aduce cu transiberianul zilnic câte 3000 oameni și prevalarea supărătoare acelor două divizii făcută asupra armatei lui Oku n'ar fi pronunțat această diferență; în sfîrșit gestul japonez ar fi mai frumos, atitudinea lor mai puternică decât această ofensivă de desperare, care se începe cu prevestiri rele, și în care, ochi obișnuiți, pot să întrezărească începutul sfîrșitului.

Purtătorul rubricii războiului din Le Temps dl G. Bernet s'a preagrăbit cu dezvoltările d-sale întorie asupra luptei decisive dela Liaoyang. Comparînd cele expuse aci cu întemplierile dela sfîrșitul săptămînei trecute, vedem cu câte „pricepere“, studiu și mai știe hantatar ce fel de competență specialiști în ale războiului debutează prin ziarele europene păreri oscilante fie chiar și din o înclinațiune explicabilă către Ruși. (N. R.)

morist dl Vasile Pop, dar iarăși un humorist discret, care subliniază, fără a zimbi, lucruri care sunt însă și foarte duioase. Ce poate fi și mai vesel și mai duios decât dulcile, curatele, albele sale povestiri din viața copiilor?

Și M. Sadoveanu a scris despre „cei mici“. Ce sunt alta decât „cei mici“ țeranii bătrîni cari ospătează într'o zi de sîrbătoare în bordeiul lor fără veselie pe tînerul străin și vorbesc apoi înaintea oaspetelui adormit de fiul lor mort, care era cam așa, dar... dar mai frumos; ce sunt alta sîntii țeranii cari în primejdia morții de mîna dușmană, desfășură, în șanturile umede, reci, otrăvite ale Plevnei cele mai alese simțiri de frăție omonească, cea mai nobilă și mai tăcută jertfire de sine, cea mai curată veselie a unor suflete ce au rămas limpezi ca ale copiilor? Dar altceva îl chiamă în același timp: din trecut îl chiamă umbre și el — romantic, dacă voiți să-l ziceți, dar romantic în această parte numai a creațiunii sale, — el le urmează. Sunt umbre care plîng vechi dureri, umbre desnădăjduite ce nu se pot odihni, sunt umbre blînde care par că n'au trăit nici-odată; dar acelea care stăpînesc mai mult sufletul scriitorului sunt umbrele pătate de sânge, umbrele cari au făcut fapte când erau între oameni, care au petrecut, au băut, au iubit, au luptat, au cucerit și răzburat. În veșminte din toate vremurile, în situații din toate treptele, Voevozi, boieri vechi, boieri noi, haiduci — pe aceștia ni i-a dat povestitorul într'un curent care se vestește puternic ca acela al povestitorilor — inferioare ca valoare artistică, înrește — ale bătrînului Alexandre Dumas, care,

între altele, a fost profesorul de istorie al poporului frances.

În puține cuvinte, aceștia sunt cei dintâiu povestitori tineri ai poporului român de astăzi, și norocul a voit ca scrisele lor să fie astfel încât ori-cine din neamul lor îl poate înțelege și se poate încălzi de poezia sănătoasă din suflete lor.
N. Iorga.

VESELIE.

*Când dorurile încep să mă frămînte,
Eu nu mă duc la babe să-mi descante;
Eu nu mă duc la popa să-mi cetească,
Ci în la firea noastră românească
Și pun ceterașii se-mi cânte.*

*Când dragostea pe suflet mi-se apasă,
Mă duc la birt și-o las pe ea acasă.
Ear' când aud ce vesel vinul cură
Din bute-n ploscă și din ploscă-n gură
Tot dorul și jalea mă lasă.*

*Ear' moartea de-ar veni, o prind la sîrbă
Și-o joc, până ce toată se desbirbă,
It pui butoiu-n cap și plosca-n coadă,
Apoi o bat și-i dau poreclă șoadă
Și de rîs și de scribă.*

*Și-atunci că-mă simt eu odată,
Birtașii și-au dat oameni de plata.
Vot pui butoiu-n cap și ploscă-n coadă
Și-o bat și-i dau poreclă șoadă
Și de rîs și de scribă.*
V. E. Moldovan.

Rugare în interesul Asociațiunii!

Prin presa noastră am făcut cunoscut publicul român, că Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român va ține adunarea sa generală în anul curent la 21 și 22 Septembrie în Timișoara, deci înainte de adunarea generafă venim în interesul *Asociațiunii* cu o rugare către publicul român.

Fie-care Român știutor de carte trebuie să fie convins, că dacă noi nu vom sprigini instituțiunile noastre culturale, acelea de nime nu vor fi spriginite, — fie-care Român știutor de carte trebuie acum să știe, că instituțiunile noastre culturale nici când n'au avut așa mare lipsă de sprigin material, și că noi nici când n'am fost așa de avisați de a ne apăra și susținea cultura noastră națională ca acum: deci presupunem, că fie-care Român cât de puțin pătruns de iubirea neamului seu, trebuie să se simtă obligat a sprigini și materialmente instituțiunile noastre culturale și prin aceasta a conlucra la promovarea culturii noastre naționale.

În acest scop ne adresăm deci către toți Românii bărbați, și femei ca să binevoiască a se înrola între spriginitorii *Asociațiunii* și a se înscrie de membri.

Membrul *Asociațiunii* sunt *fundatori*, cari solvesc odată pentru totdeauna 400 de cor., — *pe viață*, cari solvesc odată pentru totdeauna 200 de cor., *ordinari* cari solvesc o taxă anuală de 10 cor., și *ajutători*, care solvesc ori ce sumă.

Taxa de 400 și cea de 200 de cor. să poate solvi odată ori în 5 sate anuale egale, spre acest scop subscrisul comitet a pregătit documente, cari să pot cere și prin poșta dela membrul comitetului domnul Romul Cărăbaș director de bancă în Timișoara; — prima rată adică a cincea peste a sumei subscrise împreună cu obligațiunea subscrise sunt a se trimite până la adunarea generală la adresa dlui Cărăbaș.

În înțelesul statutelor *Asociațiunii* membri pot fi și femei, cari exercitează toate drepturile în mod egal cu bărbații, deci au și dreptul de vot; — numărul cel dispărent de mic al membrilor de sexul femeiesc ne silește cu deosebire a ne adresa către damele române cu rugarea, ca să se înscrie de membri la *Asociațiune* ca prin aceasta să arătăm, că și femeia română conlucra la promovarea culturii noastre naționale și că și noi știm a da femeii române onoarea cuvenită.

Timișoara, la 1 Septembrie 1904.

Comitetul aranjator.

Din străinătate.

O pretinsă convenție politică între Germania și Rusia. „Daily Telegraph“ pretinde a ști că între Germania și Rusia s'ar fi încheiat de o dată un tratat comercial și unul politic, așa că Rusia să poată trimite în Asia oști dela granița Germaniei. Mai spune că Germania a făcut Rusiei concesii de tarife, cari vor fi o surprindere extra-ordinară pentru agrarii. Rusia nu va face acumă împrumut în Germania, ci la primăvară, când crede că va avea altă situație în Manciuria și deci va putea căpăta condiții mai bune.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 6 Septembrie 1904.

— M. Sa Regele s'a reîntors în 1 Septembrie n. c. din Ischl la Penzing, de unde a plecat direct la Schönbrunn.

— † **Baronul Nicolae Mustatza.** În mormântarea baronului Nicolae Mustatza a fost o imponentă manifestare de doliu.

Binecuvântarea rămășițelor pământești a fost săvârșită de I. P. S. Sa Archiepiscopul și Metropolitul Dr. Vladimir de Repta, cu numeroasă asistență, apoi coșciugul a fost ridicat pe carul mortuar, și condus prin strada domnească, piața principală, stradele principale, căii ferate și podului la

Sadagura. După carul mortuar, (care era precedat de un car încărcat cu nenumăratele coroane de flori) urmau familia și rudele repausatului, mareșalul țării Ioan Lupul cu comitetul țării, funcționarii țării, președintele țării prințul Hohenlohe, cons. aulic Fekete, referenții și funcționarii guvernului țării și consiliul școlar al țării, primarul baronul Kochanovschi cu vice-primarul Dr. Reiss consilierii comunali și funcționarii primăriei, președintele tribunalului, Klar cu consilierii și funcționarii tribunalului, generalii Wanka și Honrik cu comandantii, ofițerii de stat major și ofițerii superiori ai garnizoanei, consulul regal al României Cogălniceanu, colonelul de jandarmerie G. de Catargi, profesori universitari, cons. aulic Knipfer cu funcționarii direcțiunii de finanțe, con. Aulic Ullmann cu funcționarii direcțiunii fondului gr.-or. întreaga nobiltate română și polonă, directorii și profesorii dela diferitele școli, reprezentanța camerei de comerț etc.

Lângă biserica Paraschiva conductul s'a fost oprit unde s'a făcut ultima stare în oraș. De aici apoi conductul a fost condus de P. S. Sa Archiepiscopul I. Procopovici la Sadagura.

În curtea bisericii din Sadagura mareșalul țării I. Lupul împreună cu membrii comitetului țării și funcționarii țării au format spalir. După binecuvântarea în biserică, rămășițele pământești ale baronului Nicolae Mustatza au fost depuse spre vecinica odihnă în cripta familiară.

— Itinerarul turneului de conferințe a d-lui A. P. Vojen. Am anunțat în numărul nostru de ieri seria de conferințe ce dl A. P. Vojen va ține în centrele mai însemnate românești dela noi.

Comunicăm acum itinerarul d-lui conferențiar:

Sep. 6	"	Lugoș	"	Carmen Sylva
" 7	"	Caransebeș	"	"
" 8	"	Lugoș	"	Probl. Nemuririi
" 9	"	Caransebeș	"	"
" 10	"	Timișoara	"	Carmen Sylva
" 11	"	Boeșca-Română	"	"
" 12	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 13	"	Oravița	"	Carmen Sylva
" 14	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 15	"	Ecica	"	Carmen Sylva
" 16	"	Banat-Comloș	"	"
" 17	"	Sân-Micl.-Mare	"	"
" 18	"	Banat-Comloș	"	Probl. Nemuririi
" 19	"	Sân-Miclăuș	"	"
" 20	"	Nădlac	"	Carmen Sylva
" 21	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 22	"	Pectica	"	Carmen Sylva
" 23	"	Șiria	"	"
" 24	"	Boroșineu	"	"
" 25	"	Buteni	"	"
" 26	"	Halmagiu	"	"
" 27	"	Brad	"	"
" 28	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 29	"	Abrud	"	Carmen Sylva
" 30	"	"	"	Probl. Nemuririi
Oct. 1	"	Orăștie	"	Carmen Sylva
" 2	"	Blaj	"	"
" 3	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 4	"	Sibiu	"	Carmen Sylva
" 5	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 6	"	Făgăraș	"	Carmen Sylva
" 7	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 8	"	Brașov	"	Carmen Sylva
" 9	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 10	"	Cluj	"	Carmen Sylva
" 11	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 12	"	Năsăud	"	Carmen Sylva
" 13	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 14	"	Gherla	"	Carmen Sylva
" 15	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 16	"	Baia-Mare	"	Carmen Sylva
" 17	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 18	"	Oradea-Mare	"	Carmen Sylva
" 19	"	Beiuș	"	"
" 20	"	"	"	Probl. Nemuririi
" 21	"	Oradea-Mare	"	"

Peste tot locul conferința se va ține la ora 8 1/2.

N. B. Ziarele române: „Gazeta Transilvaniei“, „Telegraful Român“, „Drapelul“, „Luceafărul“, „Poporul Român“ și „Foaia de Dumbrava“ sunt rugate a reproduce acest itinerar în multe numere a lor.

Restul itinerarului în n-rul viitor.

— Principele Gheorghe al Greciei la Duminecă la orele 11 dimineața principele Gheorghe al Greciei, înaltul comisar al puterilor grecești, unde a fost primit de sub-secretarul de stat dl G. Fusinato, cu care a conferit până la 1 p. m.

La orele 2.30 p. m., înaltul comisar al Greciei la Milan, salutat la gară de dl Fusinato, însoțit de afaceri al Greciei, de consulul general grec, de contele Negri, consul general al Italiei la Canea, și de celelalte autorități.

Dela Milano, principele Gheorghe se va duce să facă o vizită ministrului de afaceri străine, la vila dela Erba.

— Școale pentru adulte la București. Harnica asociație a femeilor române „Sprigina“ va începe în prima Duminecă din luna Septembrie a. c., cursurile școlii pentru adulte, la calul său din str. Sf. George Nou Nr. 17.

Se va preda: citirea, scrierea, aritmetica, noțiunile de contabilitate, geografia, istoria, și noțiunile de științe naturale, limbile franceză și germană croitoria și lăcășeria.

Cursurile vor fi gratuite și se vor ține fiecare Duminecă, la orele 8—12 a. m., pe toate obiectele, în afară de croitoria și lăcășeria care se vor preda în zilele de lucru.

Se primesc ca eleve femei și fete mai mici de 12 ani.

— Oaspeții români la băile Tușnad. Dela 21—25 August inclusiv sosit la băile recreatoare și tămăduitoare din Tușnad următorii Români: Dl I. Cassar de bancă (Iași); Doamna Comănescu (București); dl D. Sultana (București); familia mare proprietar (Brăila); dl I. Terlescu (comerciant București); dl A. Săvescu (Brăila); dl Dr. B. Sonescu medic (București).

— Congrese internaționale. În zilele 4 și 6 Septembrie se va ține la Budapesta gresul alianței cooperative internaționale.

La acest congres va lua parte și dl Duca, sub-director al Băncilor populare din România. D-sa va vorbi despre starea înapoiată a cooperatiunii în unele țări din Europa și cauzele și remediile sale.

— O conferință internațională asupra geografiei fără fir se va ține în Octombrie la București.

La această conferință a fost invitat guvernul României.

— Dare de seamă. Subscrisul amănunțit cu mandat postal dela Arad 350 cor. a fost primit dela dl Dr. N. Oncu dir. la „Victoria“ 200 cor. și dela „Victoria“ 150 cor.; iar dela dl Frideric proprietar în Tomești 10 cor. pe sumă nenorocită prin foc din comuna Rîșca. Această sumă această se va distribui deodată cu suma din colectele înrate la dl pretor suprem din Baia-de-Criș ca să capete deodată un ajutor mai însemnat de bani. Din partea păgubii și pe această cale, li-se exprimă mulțumirea și fundă pentru ajutorul dat lor la ziua născut rugând pe părintele îndurărilor ca fapta să li-o răspundească cu al său dar și cu iubire de oameni. Rîșca, la 5 Septembrie 1904. Nicolae Florea, paroch.

— Veteranii gardei inferioare al războiului independentei României, membri ai societății „Coroana de oțel“, au hotărât să se înalțe în ziua de 30 August la Grivița spre a depune pe mausoleul în care se odihnesc osemintele eroilor căzuți în gloriosul război o coroană din partea societății.

În acest scop ministerul lucrărilor publice a acordat veteranilor o reducere de transport pe cale ferată de 50 la sută și s'a făcut înveniri pe lângă guvernul bulgar aducându-se îndeplinire a acestui pios pelerinaj.

— Un ambasador în mare încercare. Japonia, stabilindu-și supremația asupra Coreei a comunicat ministrului Cing-Pom-Y, care

Coreea la Petersburg, că este revocat funcțiunea sa și că e rechemat a se reintră la Seul. Ministrul coreean însă n'are bani să plece și mai e încă dator 48.000 franci, care n'are cum îi plăti. Fiind astfel, el stă și reprezintă, în capitala Rusiei, o țară nu mai are ființă ca stat, așa precum stăse înseamnă mai lasă încă multă vreme după răză emanată dintr'un focar încetat.

Situațiunea lui Cing-Pom-Y e ciudată și

Incunoștințare. Prin aceasta se aduce la cunoștința P. T. domni membrilor ai Reuniunii înțeleptilor români dela școalele confesionare gr.-or., a d-ului Caransebeșului și a P. T. public înțelept, că în conștințare cu comitetul arangiator al Bisericii-Albă, primirea membrilor și a oaspeților cari vor participa la adunarea generală a Reuniunii ținându-se în Biserica-Albă, va fi Sâmbătă 10 August (10 Septembrie) la 5 ore 41 minute, când sosește trenul din spre Timișoara. Deci sunt poftiți toți participanții a călătorii cu care se ajunge la Biserica-Albă, la termenul de timp pentru înlesnirea încuștințării. Biletele legitime pentru călătoria cu preț redus pe cale ferată, când vor sosi dela înaltul minister de comunicațiune, se vor pune la dispoziția membrilor la președinții respectivelor despărțăminte ale Reuniunii. În fine se invită membrii comitetului Reuniunii la ședința comitetului, ce se va ține în Biserica-Albă Sâmbătă în 28 August (10 Septembrie) la 3 ore d. a. în sala „Burg“. Bocșană în 18/31 August 1904, Ioan Morca not. al Reuniunii.

Un tratament medical curios. S'a făcut în Viena o interentă încercare pentru a remedia boala feței, în institutul Gersung din acel oraș pentru una unei fete.

Fata intră în institut după pricina unei boale de față. Fața ei i-se trăgea neconținut și toate membrele pe care le întrebuița ca electricitatea, erau erau zădarnice. Pe când greutatea corpului ei câștigase 7½ kilograme și corpul era total normal, fața îi stăbia, mușchii și grăsimile dispăreau și era îngrozitoare la vedere.

Terapia dovedindu-se fără efect s'a injectat în patru ședințe dintr'un interval de 18 zile într-un cubi de vasilină și 17 centimetri cubi de vasilină. Efectul a fost uimitor, căci fata a fost complect restabilită cu făcei rotunde de față normală devenind pe deplin sănătoasă.

Milioane fumate. Conform unei statistice de curând apărute, în primele 5 luni ale acestui curent s'au vândut 17.067 kilograme și 19.127 pachete de burnot (anul trecut același timp 18.704 kilograme și 217.634.208 pachete). Cigări s'au vândut până la sfârșitul lunii Mai: regalitaș; 1,519.197 bucăți; tabaco: 9.861.700 bucăți; britanica: 23.900 b; millares; 370.900 b; Cuba: 29.578.100 b; portorico: 20.951.100 b; Virginia: 9.838.650 b; tot: 5.093.900 b, de tot 275.469.461 bucăți. Cigarete s'au vândut: Nil: 208.580 bucăți; franceza: 1.096.515 b; memfis: 1.649.800 b; Stamboul: 3.024.700 b; sultan: 9.432.700 b; dame: 1.049.300 b; herțegovina: 111.056.050; sport: 1.050 b; ienidge: 11.188.300 b; drama: 1.070.100 b. Virginia: 61.662.901, magyar: 1.026.900 b, de tot 40.090.395 bucăți. Suma de bani care s'au vândut cigări și cigarette la un termen de 40.439.807 coroane 57 bani. Față de suma venitul statului după monopolul de țigări a fost de 42.359.143 cor. 34 bani va să se înțeleagă că au fost fumători mai pasionați anul acesta decât anul acesta.

Un Beyruth italian. Urmând exemplul Francei care a restaurat vechile arene gallo-romane, orașul Verona a decis de a consacra o sumă pentru restaurarea teatrului antic care îl posedă.

Se vor juca drame d'ale maestrilor moșteniți precum și opere. Se speră a se da Veneției vechia-i reputație artistică.

Consiliul comunal al orașului s'a adresat mai multor autori, dramaturgi și muzicanți cerându-le, pentru inaugurarea Beyruthului italian, să compună opere remarcabile.

Reformă teatrului japonez. Drama japoneză e numai o înălțuire nesfârșită a lupte sângeroase și de omoruri, fără nici o înălțuire de acțiune; actorii niște saltimbanci înveștigați de toată lumea, în stare de a atrage mult atenția frumoaselor gheisha, necuștințate încă de monstruositatea desgustătoare a

vre-unui luptător; ear localul teatrelor niște magazii dispuse în chipul cel mai barbar.

Ologiro Kawakami, unul din cei mai străluciți actori ai Japoniei, bărbatul vestitei artiste Sada Yacco, a încercat să aducă oare-cari schimbări acestei stări de lucruri, a îndrăsnit chiar să spere că va putea reforma cu desăvârșire teatrul japonez. Încercare grea și primejdioasă care are mai multe șanse de neisbândă, decât de un succes cât de mediocru.

Charles Petit, dela care avem aceste relații, spune în „Le Temps“, că Kawakami e un adevărat revoluționar din punct de vedere teatral.

A hotărât mai întâiu să se reducă spectacolele nesfârșite de cel puțin zece ceasuri, la două trei ceasuri numai; ca drama ce se prezintă să aibă o unitate de acțiune și în sfârșit ca scena să aibă o unitate de acțiune și în afârșit ca scena să fie mai mult o tribună populară dela care să se predice poporului marile adevăruri eterne.

A voit ca legendele bătrâne să se însuflească de puțină filozofie și ca dramele adorate de popor să fie încălzite de puțină umanitate.

Reformator îndrăsnit! A avut curajul să joace la Tokio piese europenești, cari de altminteri n'au avut succes.

Contrariu tuturor tradițiilor seculare din Extremul-Orient — lucru aproape de necrezut — a îndrăsnit să pună pe scenă femei alături de bărbați. Sacrilegiu!

Mulțumită lui Kawakami acum patru ani (1900), Europa a avut ocazia să admire pe campionul artei dramatice din Japonia, pe fericitul și celebrul soț Sada Yacco și Kawakami, jucând împreună piese mici cu o pricepere și un talent uimitor, cari au făcut pe Europei să-și mărească iluziile despre Japonezi.

Nimeni nu e profet în țara lui și acești doi remarcabili artiști dau încă odată o dovadă dureroasă despre adevărul acestei vechi zicături. Imediat ce au trecut însă pragul Europei și s'au simțit trăind sub cerul larg și liber al civilizației, sufletele lor de artiști au tresăltat de bucuria contactului cu suflete asemănătoare, cari-i înțeleg și aplauzele bine meritare le-au reînșuflețit talentul și râvna de muncă. Căci, pentru un talent, aplauzele și admirația ce stârnește sau trebuie să stârneasca, sunt întocmai ca seva pentru plantă. Când acestea lipsesc, îi lipsește hrana necesară și atunci talentul amortește, ear florile ce ar trebui să deie, ca să îmbete lumea de parfumul lor, mor înainte de a înflori, ear ca niște boboci gingași, cărora pământul refuză să le deie hrana trebuitoare. Așa s'ar fi întâmplat poate și cu Sada Yacco și Kawakami, dacă n'ar fi venit să-și nutrească talentul la flacăra fierbinte a artei din Apus.

Kawakami s'a europeanizat cu desăvârșire. Se îmbracă totdeauna după cele din urmă mode din Paris și își leagă cravatele, — deschise de preferință, — cu o deosebită îngrijire lăsând să se vadă un cap de mort de mărgean, pe care îl poartă ca ac de cravată.

Are un dispreț vădit pentru actorii de școala veche, incuștințat cu desăvârșire și tot atât de barbari ca mulțimea populațiunii japoneze.

Pentru a-și isprăvi studiile dramatice atât Kawakami cât și Sada Yacco, după sfârșitul războiului actual, se vor duce la Paris ca să urmeze cel dintâiu sfaturile adoratului său artist Coquelin Ainé, ear ceealaltă pe ale celebrei tragediane franceze, Sarah Bernhardt.

Kawakami însă e și autor nu numai actor. Cea din urmă piesă ce a compus are de subiect intrigile din Coreea. Dar de oare-ce e foarte bine înșighebată, Japonezii iubitori ai vechii tradiții, nu vor s'o priceapă.

„Cu toate că e piesă interesantă — zice Kawakami, — nu place fiind-că n'are nici lupte, nici vărsări de sânge“.

Kawakami înainte de a fi actor a fost student; e un om foarte cult; cunoaște și politica foarte bine și e intim cu cele mai înalte personaje politice din Japonia, precum; marchizul Ito, dl Kurino, fost ministru al Japoniei la Petersburg, etc.

Charles Petit spune că e un triumf pentru teatrul japonez că un artist atât de mare e prieten cu marile personaje politice, mai ales avându-se în vedere disprețul cu care sunt tratați actorii din școala veche.

— Rectificare. În n-rul 160, pag. 3. rubrica III, șirul 15 de sus începând în loc de *Japonezilor* să se cetească *Rușilor* pentru a se evita sensul greșit al propoziției.

— Epilog la originea lui Kuroki. Makino, ambasadorul Japoniei la Viena, a declarat că Kuroki e din familia Satsuma, din nobilimea veche japoneză; deci că toate ce se spun despre originea lui, fie franceză, fie japoneză sunt bazme.

— Grozăviile unei bombardări. Nemirovici Dancenko descrie în „Ruskoie Slovo“ grozăviile unei bombardări: „Toată valea gemea și urla. Mil de bice mlădioase de oțel încrucișeau nevăzute peste vale în toate părțile, mil de bice șuierau, gemeau, tremurau și duceau în nenumărați norași albi de materii explozive, moarte oamenilor. În aburul alburii schintea prevestitoare de nenorocire o flacăra, urma o plesnitură ce va cădea jos sburând, sfârșind totul.“

Și din pământul lovit de granate, se înălțau de năprasnă monștri groaznici întunecați, cenuși se întindeau făcând suie de inele, se înălțau și pierreau: un fum înăbușitor, atâta rămăne pe urma lor. Și gematul, și urlatul de durere tot creștea mereu și mereu. Părea c'a ajuns la culme, de unde nu mai avea cum crește. Da peste o clipă izbucniră strigăte de spaimă, șuerături de bice, țiuțiu de bombe ce explodează — și în acest amestec de sunete un bâzâit neînțeles — ts, ts, ts — și acest bâzâit dă pe omul nedepins la pământ, ca să se așeze în adâncul lui, să se acopere cu stânci, numai să nu mai auză acest zgomot sâlbatic al artileriei... Cazacii urlă, caii nechează, Chinezii se strigă unul pe altul, măgarii își înalță glasul lor răgușit — și iarăși răsuna, de năprasnă de unde-va un sunet, de corn și tot amestecul de sunete, de urlete, de tunete se înalță de necrezut, de ametești și începi a te învîrți. Și de sus se aud țipetele unui vultur de al stepelor... Cât de neînsemnată, de nevinovată e această pasare de pradă față cu ura și înverșunarea omului.

— Victoria Japonezilor la Liaoyang și naționalitățile din Ungaria. Kossuthistul „*Független Magyarorszag*“ din capitală adâncindu-se în niște ciudate considerațiuni și de tot originale asupra izbândeii recente a armelor japoneze, ajunge la concluziunea următoare: „Și naționalitățile noastre au conștiința tare de rasă, și din ele lipsește simțul național (scilicet maghiar). Poate sub impresiunea împrejurărilor se va schimba situațiunea și întorcându-și fața de către țară, semizeul lor, își vor îndrepta earăși privirile asupra domnitorului lor. Dacă prin urmare victoria dela Liaoyang asta are drept rezultat, noi numai înbură ne putem“. Fără să ne mai exprimăm admirațiunea pentru profunditatea acestor șire ale autorului, îl învrednicim a-i reflecta la ideile geniale numai atâta, că și nouă ne pare bine când vedem ingenunchiarea colosului dela nord drept pedeapsă pentru păcatele cari le-a săvârșit față de poporul român. Ear asta o spunem fără ca cineva să ne poată zice că suntem filojaponezi, ca de pilda Ungurii rudă cu rasa galbină a Nipronului, și Jidovii, cari din alte motive și considerațiuni ponderoase nutresc simpatii cu poporul asiatic ateu, de o cultură superficială, dar pe a cărui pe parte ce-e drept se află dreptatea. Cât pentru fraza eu „întorcerea noastră către domnitorul nostru“ (de oare-ce vezi doamne până acuma ne închipuim tot supușii țarului, care acum bătut fiind, suntem nevoiți să-l părăsim, din cauza că nu mai avem încredere în el), constatăm că de mult n'am mai cetit așa lucru haziiu în articoli cu pretenția de a fi considerați de serioși în presa maghiară. Tot rubla rusească li-e în gând și acum! Fie siguri, Ungurii și toți ca ei, că regretăm cu nu putem avea încredere în, atot puternicul țar ca cel puțin să fie motivată vecinica acuză și spaimă a hegemonilor noștri.

— Roman american. O depeșă din New-York anunță următoarea întâmplare bună pentru a servi ca subiect unui roman de senzație. Un farmer cu numele Gerson Max a fost prins, deoarece era bănuț de comiterea de omoruri obicnuite la moșia sa. El era acuzat de omorirea lucrătorilor, cari își pretindeau banii pentru munca prestată, ear pe cei-ce intrau în curtea sa, îi otrăvea cu whisky otrăvit, și îi jupuia de tot ce aveau la ei. Se zice că până acum au fost dovedite 4 omoruri săvârșite de

Marx, fiindcă s'au aflat 4 cadavre îngropate în curtea lui. Acum se caută în toată curtea și cadavrele celorlalți dispăruți. Autorul acestor omoruri este acum de 80 ani și are 27 copii. El s'a căsătorit în mai multe rânduri, și acum se presupune că și soțiile sale au murit de mâna lui criminală. Nevasta lui de acum are 30 ani.

— **Congresul sioniștilor din Presburg.** La 21 August n. au ținut sioniștii mizrahiști veniți la congres, sub președinția jidovului Dr. *Hotel* cârturar din Lipsa o ședință nocturnă (noaptea, ca și când ar fi vorba de vre-o conjurațiune!) în ședința asta s'a discutat asupra regulamentului congresului, propunând I. Eiss regulamentul organizației mizrah din Zürich. După ce *Lieben* din Praga, *Guttmann* din America și-au spus părerile, s'a adoptat propunerea lui Eiss în cea mai mare parte. Ședința a durat până la o oră după miezul nopții. Mănezi la 10 ore s'a continuat ședința, în care tot asupra regulamentului s'au cercetat. S'au luat în regulament mai mulți §§. cu privire la întrebarea, cine poate fi membru al organizației mizrahiste. La sfârșit s'a decretat ca sediu al reuniunii în vestul Europei Francofortul lângă Maina, al cărei președinte a fost ales rabinul din Lipsa Dr. Nobel.

— **Un bucătar celebru orb.** Bucătarul, *Passanante* care în 1878 atentase la viața regelui *Umbert*, a orbit în închisoarea de la *Montelencio*. Șade toată ziua culcat în pat. Unul vizitator care, îi spunea că regele *Umbert* murise, el i-a răspuns: „Nu, trăiește și trebuie să trăiască“.

Și-aduce aminte de toate amănuntele atentatului său și zice că parcă vede și astăzi alături de rușii pe președintele consiliului *Cairoli*.

Passanante este cuprins de o monomanie a măririlor. Imparte tuturor celor care se apropie de el bucăți de hârtie, zicând că sunt bilete de bancă de o mie de lei.

— **Telegrama, farză în trei acte, de „Original“**, sub care pseudonim se ascunde un cunoscut și apreciat scriitor român din Arad, a apărut ca retipărire din „Tribuna“.

Se vinde, pentru societăți de diletanți: 5 exemplare, expediate franco la adresa celui ce comandă, 1 coroană.

Prin poștă mai puțin de 5 exemplare nu se trimit (Numărul persoanelor din piesă e 12). Un exemplar, se vinde cu 30 fl. la Administrația „Tribunei“ și librăria P. Simtion, din Arad.

— **Anunț literar.** Gramaticile fiertatului meu sot, aprobate de înaltul guvern și Ven. Consistor din Arad, sunt a se căpăta și pentru mai departe la mine. Profesorii și învățătorii vor primi rabat de 20%.

Cărțile sunt:

Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea primă Etimologia. Prețul 2 cor. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea a doua. Sintaxa. Prețul 1 cor. 20 fl. Gramatica elementară partea primă pentru clasa III-a. Prețul 30 fl. Gramatica elementară partea a doua pentru clasa IV-a. Prețul 60. fl. Cu deosebită stimă: *Veduva: Aurelia Dr. Petșanu*, Arad, str. *Lăzar Vilmos* Nr. 4.

— **Aer, aer, aer curat!** este devisa tuturor celor ce sufer de afecțiuni catarchale de plămâni. În adevăr cura de aer curat aduce cu sine, întru cât această se face la locuri corespunzătoare și în mod rațional, rezultate îmbucurătoare. Pentru miile de oameni însă, pe cari ocupațiunea lor ori alte împrejurări îi împiedecă să meargă la locuri de cură în regiuni muntoase în pădurile ori la malul mării pe timp mai îndelungat, „*Sirolinul*“ e o adevărată binecuvântare dumnezeiască. Acest syrup face posibil un tratament fără deranjarea ocupațiunii de toate zilele. Deja după o folosință de 3—4 lingurițe de cafea la zi face să slăbească tusa, să se impuțineze flegma, ce însoția tușitul, să se simțească o ușurare în respirație, creșterea apetitului și greutatea corporale. Dar celor ce au puțină a cerceta vre-un sanatoriu, n'ar trebui să se lipsească de tovarășia acestui remediu, de oare-ce acesta în ori-ce privință are proprietatea de a potența curele de aer în modul cel mai înalt.

Recomandăm în bine-voitoarea atențiune a on. public *biuroul de zidire al d-lor Cioban și Nadra* maestrilor zidari diplomați strada *Deak-*

Ferencz Nr. 34.) care primește tot felul de lucrări aparținătoare branșei dumneaei.

Recomandăm spre binevoitoarea atențiune a st. noștri cetitori inserția de mai jos a d-lui *Pollák Sándor*.

PARTEA LITERARA.

EURÉKA.

(Fragment).

Prietenului SILVIUS SUCIU.

Întregimea lumii toată luptă 'n noi să se închege,
De aceia fie care vrea pe sine-a se'nțelege,
Iar în propria lor viață coborindu-se cu gândul,
Află mulți ce nu aflat-au rostul firei cercetându-l.
Noi suntem o lume 'ntreagă, căci răsfrângem
ca 'n oglindă
Tot isvodul veșniciei. Tot ce poate să cuprindă
Spațiul tot și vremea toată prin noi siesi se arată;
Noi dăm viață tuturor deși timpul ne e tată,
Iată-l dar nimicul vieții preschimbat în veșnicie
Fără-al gândului adaos lumea neputând să fie
Mult asupra celor veșnici stă nimicul soartei noastre
Și 'nainte-i se perîndă basmul vieților de astre.
Intr'un ceas ocol dăm vremei sau creem o altă lume;
Fie-care după vrere schimbă tot schimbând un nume.
Drept vorbind în ori ce minte universul cuib își face
Soarta noastră, soarta lumii strîns legând a lor soroace.

A. P. *Vojan*.

Convocare.

P. T. domni membri din despărțământul Oravița al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, precum și toți binevoitorii și spriginitorii culturii poporului român, sunt invitați la adunarea cercuală, ce se va ține *Duminecă, 18/5 Septembrie a. c.* în școala gr. or. română din *Răcășdia*, cu următorul

PROGRAM:

I. Înainte de amiază:

1. Participare la serviciul divin, ce se va celebra la 9 $\frac{1}{2}$ ore, în biserica gr. rom. din *Răcășdia*.
2. Deschiderea adunării prin directorul despărțământului, la 11 ore.
3. Raportul comitetului cercual.
4. Raportul cassarului.
5. Reviziunea raportului cassarului.
6. Stabilirea bugetului anual pentru trebuințele despărțământului.
7. Acvirarea de membrii noi și încassarea taxelor.
8. Exmiterea a 2 delegați la adunarea generală a Asociațiunii.
9. Alegerea comitatului cercual.
10. Eventuale propuneri.

II. După amiază:

11. Disertațiuni, cari se vor însinua directorului cu 24 ore înainte de adunare.
12. Verificarea protocolului și închiderea adunării.

Doritorii de a participa la prânzul comun, ce va avea loc cu ocaziunea adunării cercuale sunt rugați a se însinua la domnul învățător *Emilian Novașovici* în *Răcășdia*, cel mult până la 15 Septembrie st. n.

Oravița, 4 Septembrie 1904.

Petru Mișan,
pt secr. desp.

Dr. Petru Cornean,
directorul desp.

H A Z.

Un copil întreabă pe tată-său:
— Dacă noi descindem din maimuțele de unde descind?
— Maimuțele, răspunde tatăl, maimuțele descind... din copaci.

Bibliografii.

A apărut:

Amicul tinerimii foaie de cunoștințe toare pentru educarea tinerimii române. De proprietar și editor *I. Moșil, directorul școlii din T.-Jiu.*

Amicul Tinerimii, ce intră acum în a doua an, continuă a da tinerimii române o aleasă și variată, care să-i nobileze întru instruiască spiritul și să-i dea cunoștințe de viața practică.

Tinerimii noastre setoase după învățăminte solide, doritoare de a se instrui, i-a lipsit acum o ast-fel de revistă. *Amicul Tinerimii* va îngriji a-i da materialul necesar pentru mai întinse, indispensabile astăzi mai ales când cu introducerea examenelor de absolvire la gimnasiu și liceu.

Amicul Tinerimii dorește să se umple de ceaștă lacună. El va publica deci deosebite articole, nuvele și romane istorice și științifice vor dezvolta simțul de dreptate, adevăr și — va îmbogăți sufletul cu cunoștințe asupra țării și lumii, — va publica biografii de oameni mari, care au avut o influență puternică în formării caracterelor, — apoi descrieri geografice din țară și străinătate, schițe de istorie și modernă, — va explica tainele și minunile naturii, — va ține în curent pe tinerii secolului nostru cu invențiunile moderne, — va descrie lucrurile noi cu plăcerile și necazurile ei, — va fi un prieten sincer al tinerimii.

Având tot sprijinul, revista va fi în interesul tuturor. Abonamentele și ori-ce privește revista vor adresa la Redacția „*Amicul Tinerimii*“ Târgu-Jiu. (România).

A apărut:

Sămănătorul. Revista literară săptămânală cu următorul sumar: *N. Iorga*. — *Dol* (poem); *N. N. B.* — *Ca un copil al nimănui* (poem); *M. Sadoveanu*. — *Călărașul*, (schiță); *Borcea*. — *Arhanghelul*, (poem); *Arthur* (poem); *vel.* — *Poveste*; *N. Iorga*. — *Cronică*. Redacția și administrația: *Strada Regală Nr. 6*. (Hermannstadt), București.

Manual de limba germană întocmit de *Constantin Lacea* prof. Partea I. și II. Editura Librăriei *Ciurecu, Brassó(?)* 1904 Pețul 1 cor.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Abon. 1660 G. R. A-nădast. Abonamentele se achitat până la 1 Ianuarie 1905.
Abon. 2202 A. B. Poiana. Abonamentele se plătit până la 15 Februarie 1905.

Se caută un candidat de advocat cu praxă pentru cancelaria advocatului

Dr. Vasile Avramescu

M. Radu

Poate ocupa imediat funcțiunea.

Un harnic comis (manifacționar) cu praxă mai îndelungată, află imediat aplicare la domni

Ioan Comșa & fiu
Seliște.

Editor-proprietar: *George Nichiu*
Redactor responsabil: *Ioan Rusu-Sirlan*

INSERTIUNI și RECLAME.

Amul biurou de încassare sub firma
Sociatiunea „Incassarului român“
I. I. Radulescu & Comp.

Strada Nisipari Nr. 24.

ma împotocolată la Tribunalul de co-
rect al județului Ilfov 5651 primește tot
de angajamente pentru încassare, ca:
onamente de ziare cotidiene, de reviste
sațiuni și taxe pentru cluburi și societăți
în București, cât și în străinătate.
Serviciu cinstit, condițiuni favorabile.
de seamă în fie-care săptămână Luni.

CIOBAN și NADRA

măestru zidar diplomat.

A R A D, Deák Ferencz-utcza 34 sz.
Avem onoare a aduce la cunoștința p.
t. public ziditor, că sub firma de mai sus
am deschis

un birou de zidire

Primim tot felul de lucrări de zidit
și anume: zidiri noi, transformări de zidiri
vechi, construirea de frontispicii cu materie
ori fără materie atât în loc cât și în pro-
vincie, pentru garanță de 3 ani.

Primim construiți de planuri, faceri
de buget pentru prețuri foarte ieftine.

Cu toată stima:

CIOBAN și NADRA.

Primul
și singurul institut de
specialitate p. spălarea
și curățirea rufelor
306 al lui
Bettelheim K.
ARAD, Aulich Lajos-u. 2.
Nr. Telefonului 184.

Mai nou!
Havelocuri de
toamnă
Pardesiuri pentru dame

Cu începerea sezonului de școlă.
pentru dame
Pardesiuri pentru fete și copii.
Bluze de modă după croiul cel mai
nou și bluze cu mâneci.

Bazarul pentru costumuri de dame al lui

S T E R N M. A.

A R A D,

ANDRÁSSY-tér, vis-à-vis de noua biserică a Minorităților.

Fondat în anul 1875.

Telefon pentru oraș și comitat 238.

Am onoare a aduce la binevoitoare cunoștință,
că am deschis în Arad-Belváros strada Választó Nr. 30
(casa proprie) atelier

de măsurit pentru zidiri și mobile,

unde pregătesc lucrările aparținătoare acestei branșe pe
lângă cele mai ieftine prețuri în modul cel mai culant.

Primesc lucrări aparținătoare branșei mele, anume
lucrări de măsurit la zidiri lucrări ori reparări de mobile
după moda cea mai nouă

în modul cel mai bun executate și pe lângă pre-
țurile cele mai ieftine.

Experiențele de mai mulți ani, făcute în fabrica
lui *tfj. Ceiler István*, precum și folosirea de lemn
uscăt și cel mai bun nu adus în poziția aceea plăcută,
ca în privința asta să satisfac ori-cărei comande.

Recomandându-mă spriginului binevoitor al p. t. public,

rămân cu stimă:

Pápay Lajos,
măestru-măsar.

Avisăm pe on. public că sub
= **Nr. 11 Calea Archiducelui Iosif** =
(colțul stradei Karolina)
am deschis sub firma
Reuniunea industrișilor Aradani
pentru fabricarea de mobile
un magazin pentru mobile.
Rugând binevoitorul sprijin al on. public, tot odată
rugăm on. public să binevoiască a ne onora cu visita.
A r a d, 1 Septemvrie 1904.
Reuniunea Industrișilor Aradani
pentru fabricarea de mobile.

Țigle Căramizi

mai departe țigle pentru poduri de case 4 cm. de groase, țigle pentru fântâni, țigle pentru traverse, și ori-ce alte țigle necesare la zidiri se fabrică în cantitate mare la stabiliment fabricel de țigle și cărămizi dela Micălaca. — Proprietar al firmei

Pollák Sándor

— ARAD, BIUROUL CENTRAL. — 298

ARAD, Hălter Nr. 1. Telef. 206 și 255

Condiții favorabile de plătit, prețuri echitabile.

Tuschák Vilmos,

argintar.

310

ARAD, Batthányi-utca 23, I em. 8 ajtó.

Primesc ori-ce fel de lucru aparținător acestei branșe pentru prețurile cele mai moderate și pe execuțiunea cea mai bună.

Apă minerală naturală cu efect vindecător.

Apă acra de Boholt

e recreatoare, curată ca cristalul și cu efect vindecător.

Amestecată cu vin ori sirup dă o beutură plăcută și recreatoare.

0 sticlă mare (2 litre) 26 fileri

0 sticlă mică (1 litru) 18 fileri.

Se poate comanda și furnisa la locuință dela

Hartmann Samu

magazin de ferarie și coloniale

ARAD, Boros Béni-tér I. Telefon Nr. 37

Comande din provincie se efectuează prompt și echitabil.

Apă minerală naturală cu efect vindecător.

Prețuri fixe!

Telefon p. oraș și comitat Nr. 457.

Fondat la 1845.

Prețuri fixe!

Telefon p. oraș și comitat Nr. 457.

Neumann M.

furnisor de curte ces. și reg.

Magazin de haine pentru bărbați, băieți și fete

ARAD, lângă hotelul „Crucea albă“.

recomandă asortimentul său bogat de haine gata și de calitatea cea mai bună.

Costumuri gata pentru bărbați:

Costum sacco cu ștrafuri	coroane	26—30
• de șeviot cu ștrafuri	•	35—50
• „ „ vênât de Zsolna	•	30—44
• din cele mai noue stoffe de modă	•	36—50

Pardesiuri pentru bărbați:

Cenușă întunecat ori drapp coachmen.	coroane	24—36
Din șeviot fin vênât ori negru	•	24—50
Din șeviot englez cenușiu întunecat	•	30—50
Diă stoffă dublă cenușie întun. și cu ștrafuri	•	34—44

Costumuri pentru băieți:

Costumuri de marine din șeviot vênât	coroane	14—
• din cangarn, cenușii, vênât	•	14—
ori drapp	•	14—
Costumuri de școală din șeviot de Zsolna	•	10—
Costum de vênători din loden cenușiu	•	16—
Costum pentru băieți cu pantaloni scurți	•	16—
din stoffă cu ștrafuri	•	16—
Costum pentru băieți cu pantaloni lungi	•	22—
Pardesiu v. întunecat și drapp pentru	•	13—
băieți	•	13—

Comande de haine după măsură se efectuează prompt.